

ИНДЕКСЕН АНАЛИЗ НА ФИНАНСОВОТО СЪСТОЯНИЕ, ОБЩИНСКИЯ ДЪЛГ И БЮДЖЕТНИТЕ ПОКАЗАТЕЛИ НА ДУНАВСКИТЕ ОБЩИНИ КАТО ФАКТОР ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ

Докторант Елена Костадинова¹

Резюме: В настоящата разработка обект на изследване са четири от дунавските общини (Свищов, Белене, Видин и Русе). Целта е да се определи финансовото им състояние чрез анализ на общинския дълг и бюджетните показатели на база индексния метод. В разглеждания пет годишен времеви период се установява отрицателен тренд в посочените показатели. Констатира се повишаване на задлъжнялостта на бюджетните структури и влошаване на тяхното икономическо и финансово състояние. Като мярка за подобряване на благосъстоянието на изследваните административните единици се аргументират плановете за интегрирано развитие на общините (ПИРО) и регионалните средства по плана за възстановяване и устойчивост (ПВУ).

Ключови думи: Финансово състояние; общински дълг; бюджетни показатели; интегрирано развитие; индексен подход

JEL: H72, H61

DOI:

INDEX ANALYSIS OF THE FINANCIAL CONDITION, MUNICIPAL DEBT AND BUDGET INDICATORS OF THE DANUBE MUNICIPALITIES AS A FACTOR FOR INTEGRATED DEVELOPMENT

Elena Kostadinova, PhD Student

Abstract: In the present study, four of the Danube municipalities (Svishtov, Belene, Vidin and Ruse) are the object of research. The goal is to determine their financial status by analyzing the municipal debt and budget indicators based on the index method. In the considered five-year time period, a negative trend is established in the indicated indicators. An increase in the indebtedness of the budget structures and a deterioration of their economic and financial condition was noted. As a measure to improve the well-being of the investigated administrative units, the Plans for integrated development of municipalities (PIDM) and regional funds under the Recovery and sustainability plan (RSP) are argued.

Key words: Financial position; municipal debt; budget indicators; integrated development; index approach

JEL: H72, H61

DOI:

¹ elena.kostadinova0727@gmail.com, Стопанска академия „Д. А. Ценов“ – Свищов, България

1. Въведение

Общинският бюджет е финансова сметка за приходите и разходите на административната единица за една бюджетна година. (Закон за общинските бюджети, 1998). Намаляването на приходите, при равни други условия, формира дефицит и води до изчерпване на ресурсите за инвестиции, което да наложи кредитиране чрез поемане на общински дълг. Фактически, чрез емисията на общински облигации или изтеглянето на банков кредит се осигуряват средства, които да подпомогнат недостига на собствени приходи (Захариев, А., 2012). На този фон бюджетните показатели информират както за финансовото състояние на дадената административна структура, посредством нейните приходи, разходи, помощи и дарения, бюджетното салдо, бюджетните взаимоотношения и финансирането на бюджетното салдо (Закон за публичните финанси, 2013), така и позволяват да се установи тенденция в тяхното изменение.

В стратегически аспект, плановете за интегрирано развитие на общините (ПИРО) предопределят приоритета и капацитета за прираст на местно ниво с конкретно детерминирани цели и визия за развитие, обвързани от стремежа към постоянно подобряване и усъвършенстване благосъстоянието на общината (МРРБ, 2023). Успоредно с ПИРО, като нов източник за финансиране за общините се явява плана за възстановяване и устойчивост (ПВУ). Негова ключова задача е да подпомага социалното и икономическо възстановяване от усложненията и затрудненията, предизвикани от пандемията на COVID-19. За осъществяването на тази задача са систематизирани съвкупност от реформи и мерки, които имат за цел възобновяването прираста на икономиката, подем и просперитет, които да подсилят устойчивост спрямо влиянието на отрицателни външни намеси (МТСП, 2023).

На тази основа **обект** на разработката се определят бюджетите на селектирани дунавски общини (Свищов, Белене, Видин и Русе), а за неин **предмет** техните аналитични показатели за приходите, разходите и общинския дълг. **Целта** на изследването е да се определи динамиката и тенденцията във финансовото им състояние. **Хипотезата**, която защитаваме в настоящия доклад е, че пандемията влоши икономическото и бюджетно състояние на общините, което може да се преодолее чрез провеждане на ефективна общинска, регионална и държавна политика за интегрирано развитие чрез прилагане на ПИРО и ПВУ.

За основни **задачи** за решаване в изследването се поставят: Първо. Да се анализират показателите за общинския дълг за селектираните дунавски общини чрез метода на индексния анализ; Второ. Да се установят тенденциите в изменението на основните бюджетни показатели на общините Свищов, Белене, Видин и Русе.

2. Анализ на общинския дълг чрез индексния метод

За решаване на първата поставена задача се систематизират данни за общинския дълг на селектирани дунавски общини Свищов, Белене, Видин и Русе. За постигане на съпоставимост в аналитичните резултати данните са приведени в индексни числа (Захариев, Ангелов, & Ганчев, 2021) при базисна 2018=100. Мерната единица на изходните данни е в лева. След извършването на изчисленията се генерират резултати, които се съпоставят. Данните са с източник Министерство на финансите (МФ, 2023).

Чрез Таблица 1 за визуализира динамиката на индекса на изменение на общинския дълг при база 2018 год. за всяка от изследваните административни структури. За изследвания период, с най-голямо намаление на дълга се определя община Видин, която през 2021 год. отчита индекс на общинския дълг от 37,71 индексни пункта спрямо 2018 г. Община Русе отчита най-голям прираст на дълговата си експозиция от 284,23 индексни пункта, които се регистрират през 2019 г.

Таблица 1. Показателите на общинския дълг на изследваните административни структури (2018=100).

Години	2019	2020	2021	2022
Свищов	153,34	144,81	134,88	176,62
Белене	100,51	126,08	89,71	74,60
Видин	94,60	106,88	37,71	61,68
Русе	284,23	122,24	256,96	211,17

Източник: Авторски изчисления на база данни от МФ

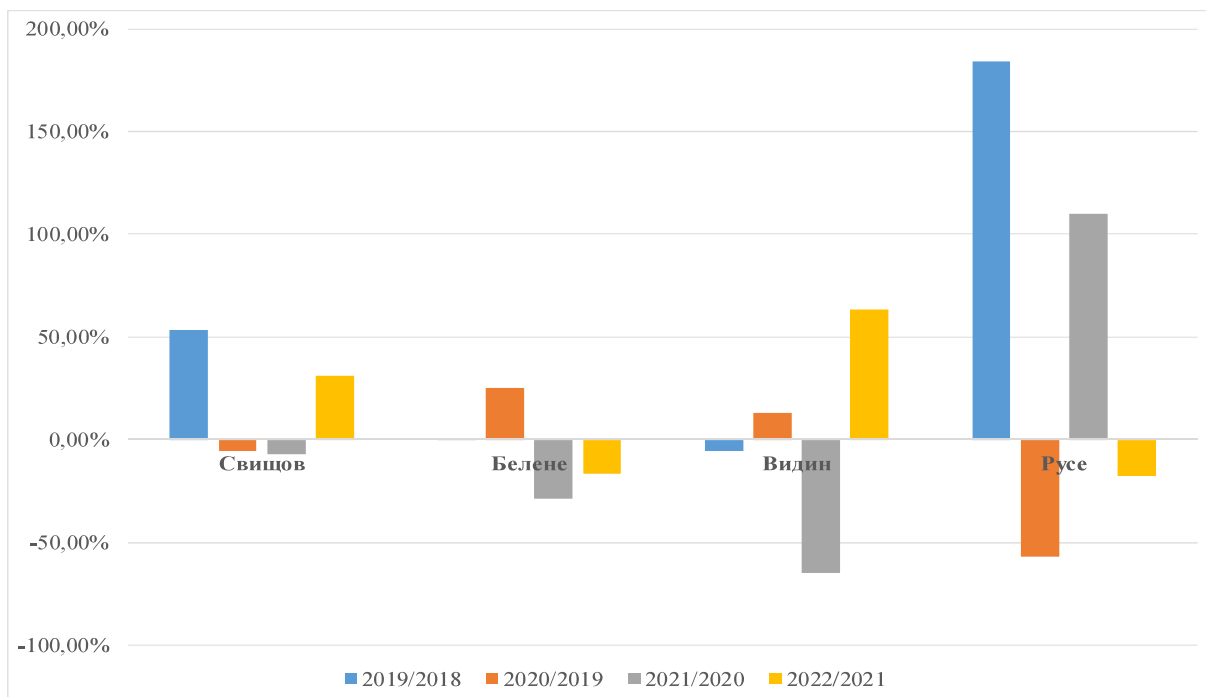
Таблица 2. Изменение на верижна база на общинския дълг в селектирани дунавски общини за периода 2018-2022 г.

	2019/2018	2020/2019	2021/2020	2022/2021	Средно
Свищов	53,34%	-5,57%	-6,86%	30,95%	17,97%
Белене	0,51%	25,44%	-28,85%	-16,84%	-4,93%
Видин	-5,40%	12,98%	-64,72%	63,58%	1,61%
Русе	184,23%	-56,99%	110,22%	-17,82%	54,91%

Източник: Авторски изчисления на база данни от МФ

Годишните стойности на изменение на общинския дълг на верижна база (вж. Таблица 2) са с най-висок положителен годишен показател от 54.91% за Община Русе и най-нисък (отрицателен) за община Белене от -4.93%. Дългът на областния център Видин запазва относителна постоянност +1.91% годишен темп на изменение, докато при Свищов има устойчиво натрупване на дълг с 18% на верижна база.

Визуализация на мащабите на изменение на общинския дълг на верижна база са представени чрез фигура 1.

Фигура 1. Годишен темп на изменение на общинския дълг на верижна база
Източник: Авторска визуализация на база данни от Таблица 2

3. Тенденции в изменението на основните бюджетни показатели на общините Свищов, Белене, Видин и Русе.

Чрез проучване на данни по отчетите за бюджетите на изследваните общини (Община Свищов, 2023), (Община Белене, 2023), (Община Видин, 2023) и (Община Русе, 2023) и тяхното привеждане в индексни числа при база 2018=100 се генерира Таблица 3.

Таблица 3. Индексни числови стойности на бюджетните показатели

Бюджетни показатели								
Приходи					Разходи			
Години	2019	2020	2021	2022	2019	2020	2021	2022
Свищов	111,36	160,91	188,95	211,84	116,04	132,12	158,68	176,96
Белене	95,08	139,21	149,42	207,32	110,68	134,35	146,25	169,38
Видин	107,21	117,41	148,79	177,98	110,76	115,86	146,61	170,38
Русе	110,87	115,08	142,21	174,50	112,67	112,92	135,16	159,93

Източник: Авторски изчисления на база данни от изследваните общини

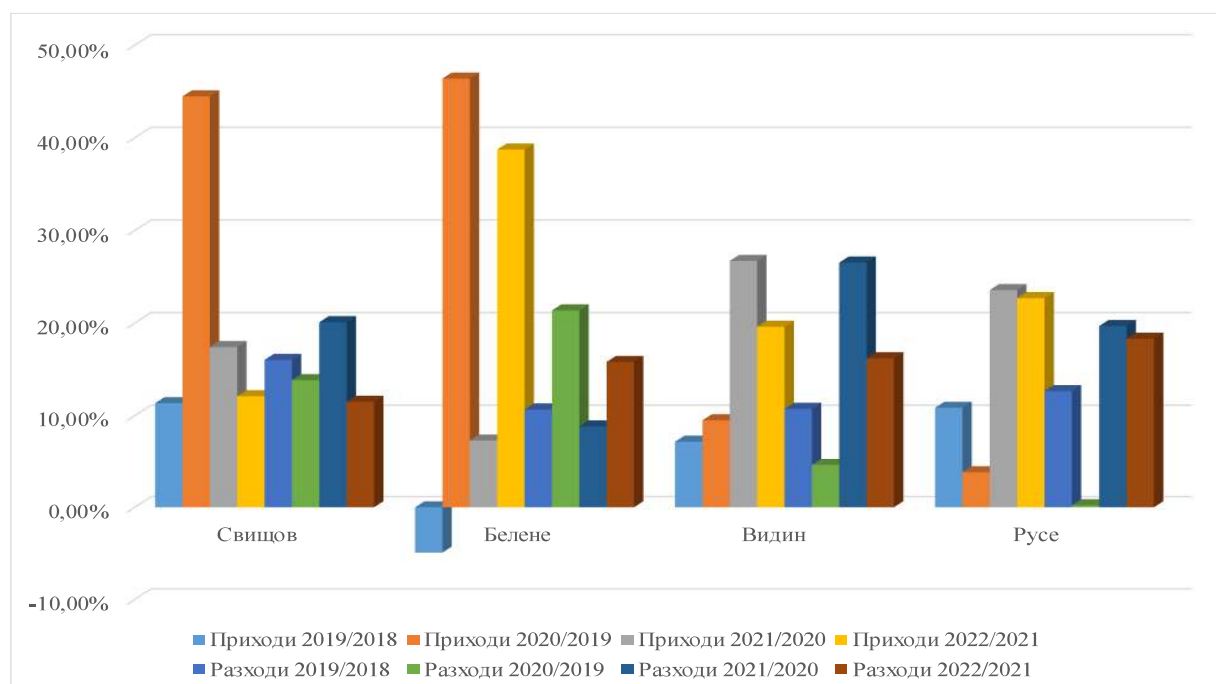
За изследвания период, с най-голямо увеличение на бюджетните приходи се определя община Свищов с 211,84 индексни пункта, докато на другия край на скалата е община Русе със 174,50 индексни пункта. При разходите имаме идентично класиране на общините с водеща роля на община Свищов с индексно число 176,96. За Русе се отчитат 159,93 индексни пункта.

Годишните стойности на изменение на общинските приходи на верижна база (вж. Таблица 4) са с най-висок положителен годишен показател от 44,49% за Община Свищов и най-нисък (отрицателен) за община Белене от -4.92%.

Таблица 4. Изменение на верижна база на общинските приходи и разходи в селектирани дунавски общини за периода 2018-2022 г.

	Приходи				Разходи			
	2019/2018	2020/2019	2021/2020	2022/2021	2019/2018	2020/2019	2021/2020	2022/2021
Свищов	11,36%	44,49%	17,43%	12,11%	16,04%	13,85%	20,11%	11,52%
Белене	-4,92%	46,41%	7,33%	38,75%	10,68%	21,38%	8,85%	15,82%
Видин	7,21%	9,52%	26,73%	19,62%	10,76%	4,61%	26,54%	16,21%
Русе	10,87%	3,80%	23,57%	22,71%	12,67%	0,22%	19,70%	18,32%
Средно	6,13%	26,06%	18,76%	23,30%	12,54%	10,02%	18,80%	15,47%

Източник: Авторски изчисления на база данни от изследваните общини

Фигура 2. Процентно изражение на изследваните бюджетни показатели
Източник: Авторска генерирана от Таблица 4

Годишните стойности на изменение на общинските разходи на верижна база (вж. Таблица 4) са с най-висок положителен годишен показател от 26,54% за Община Видин и най-нисък за община Русе от 0.22%. Посочената динамика на бюджетните приходи и разходите на верижна база е илюстрирана чрез фигура 2.

4. Заключение

Анализът на общинския дълг, бюджетните показатели (приходи и разходи) на изследваните общини чрез индексни числа и на верижна база позволи да се установи тренда на изменението им за периода 2018-2022 год. Средните резултати за групата дунавски общини показва увеличаване най-голямо увеличени на приходите през първата година на пандемията на верижна база, съпоставено с най-минимално изменение на бюджетните разходи. Това се дължи на правителствената подкрепа за разпоредителите с бюджет, както и на свиването на обема на дейност на администрациите в ситуация на локдаун. Логичният извод е за активиране на инструментите за инвестиционно финансиране чрез ПИРО и ПВУ за подкрепа на общините при преодоляване на последиците от пандемията.

Използвани източници

- Закон за публичните финанси.* (15 Февтуари 2013 г.). Извлечено от Министерство на финансите: <https://www.minfin.bg/bg/documents?dq=общински+дълг>
- Захариев, А. (2012). *Техники за проектно финансиране.* Свищов: АИ „Ценов“.
- Захариев, А., Ангелов, А., & Ганчев, А. (2021). *Финансов анализ.* Свищов: Академично издателство „Ценов“.
- МРРБ. (1 10 2023 г.). *Методически указания за разработване и прилагане на Планове за интегрирано развитие на община (ПИРО) за периода 2021-2027 г.* Извлечено от МРРБ: <https://www.mrrb.bg/bg/utvurdeni-metodicheski-ukazaniya-za-razrabotvane-i-prilagane-na-planove-za-integrirano-razvitie-na-obstina-piro-za-perioda-2021-2027-g/>
- МТСП. (4 10 2023 г.). *Национален план за възстановяване и устойчивост на Република България.* Извлечено от Министерство на труда и социалната политика: <https://www.mlsp.government.bg/natsionalen-plan-za-vzstanovyavane>
- МФ. (30 09 2023 г.). *Общински дълг на изследваните общини за петгодишен времеви период.* Извлечено от <https://www.minfin.bg/bg/documents?dq=общински+дълг>
- Община Белене. (10 10 2023 г.). *Община Белене.* Извлечено от <https://belene.bg/%d0%b1%d1%8e%d0%b4%d0%b6%d0%b5%d1%82/>
- Община Видин. (5 9 2023 г.). *Община Видин.* Извлечено от <https://vidin.bg/wps/portal/vidin-municipality/administration/budget/finance-reports>
- Община Русе. (6 5 2023 г.). *Община Русе.* Извлечено от <https://obshtinaruse.bg/byudzhnet-1>
- Община Свищов. (20 9 2023 г.). *Община Свищов.* Извлечено от <https://www.svishtov.bg/byudzhnet>